

Södertörns högskola | Institutionen för samhällsvetenskaper

Kandidatuppsats 15 hp | Socialt arbete | Höstterminen 2014

Unga killar en i hederskontext

– En studie kring yrkesverksammas uppfattning
kring unga killar som lever i en hederskontext

Av: Dania Acosta

Handledare: Dina Avrahami

Abstract

This research was carried out during the autumn term in 2014 and aims to highlight the honour context and boys who lives in it in Sweden. The research is based on the experience of professionals who work with honour related questions. The starting point for the study is boys who lives in honour related terms. The study is based in three questions; what is the meaning of living in a honour context? What is it like to live in a honour context for young men? How are the help possibilities for young men in a honour context?

The study is qualitative and ethnological. The method is used to obtain the empirical material that consists of interviews. The analysis is done using gender-based theories. The study shows the informants experience of honour related violence as well as what actions available today for vulnerable young people with a specific focus on young men. The result shows that young men are a vulnerable group which is not highlighted, the Swedish research has been focused on young girls who are victims of honour related violence. This has led to efforts in place has been directed towards girls and today there is a limited help for young men who are victims.

Key words: Honour, boys in a honour context, the honour related violence and oppression, young men who are honour victims, efforts for honour related violence.

Sammanfattning

Denna forskning genomfördes under höstterminen 2014 och går ut på att belysa hederskontexten samt pojkar i relation till den i Sverige. I uppsatsen studeras yrkesverksamma som arbetar i relation till hedersrelaterade frågor. Utgångspunkten för studien är pojkar som befinner sig i en hederskontext. Studiens frågeställningar är: Vad innebär att leva i en hederskontext? Hur är det att leva i en hederskontext för en kille? Vilka möjligheter har unga killar som befinner sig i en hederskontext?

Studien är kvalitativ samt etnologisk. Metoden används för att inhämta det empiriska materialet som består av intervjuer. Analysen görs med hjälp av genusbaserade teorier. Studien visar informanternas erfarenheter av hedersproblematik samt vilka insatser som finns idag för utsatta ungdomar med specifik fokus på unga killar. Resultatet visar att killar är en utsatt grupp som inte uppmärksammats tidigare, i svensk forskning har det fokuserats på unga tjejer som blir utsatta för hedersproblematik. Detta har lett till att insatser som införts har riktats mot tjejer och idag finns det en begränsad hjälp för utsatta killar.

Nyckelord: Heder, killar i en hederskontext, hedersrelaterat våld och förtryck, hedersutsatta killar, insatser för hedersproblematik.

Innehåll

Kapitel 1. Inledning	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Syfte och frågeställning	2
1.3 Avgränsning	3
1.4 Upplägg	3
Kapitel 2. Metod.....	4
2.1 Metodologi	4
2.2 Tillvägagångssätt.....	5
2.3 Etiska hänsynstaganden.....	6
Kapitel 3. Tidigare forskning	8
3.1 Heder	8
3.2 I hederns skugga.....	9
3.3 HBT & Heder	11
3.4 Sammanfattning.....	14
Kapitel 4. Teoretiska perspektiv och centrala begrepp.....	16
4.1 Genussystemet.....	16
4.2 Den manliga dominansen	17
4.3 Sammankoppling.....	19
4.4 Centrala begrepp.....	19
Kapitel 5. Datamaterial.....	20
5.1 Intervjupersoner.....	20
5.2 Analys metod.....	22
Kapitel 6. Hederskontexten	24
6.1 Begreppet heder.....	24
Kapitel 7. Arbetet med hedersrelaterade frågor	26
7.1 Arbetet idag och imorgon.....	26
7.2 Arbeta med vuxna är också viktigt.....	28
7.3 Mer kunskap inom många områden	28
Kapitel 8. Killar i en hederskontext.....	29
8.1 Kan killar vara utsatta?.....	29
Kapitel 9. Diskussion	32

9.1 Sammanfattning.....	32
9.2 Reflektioner och slutsatser	34
Referenser.....	36
Bilaga	38

Kapitel 1. Inledning

”Det finns många som gör ett fantastiskt arbete men vi har fortfarande mycket kvar och det måste satsas mer resurser på sådant arbete. Jag tycker att det är viktigt att fler personer får kunskap om heder och det är oerhört viktigt att socialtjänsten blir bättre på att hantera hedersrelaterade ärenden” – S.K.

Den här studien går ut på belysa läsaren om att det inte endast är unga flickor som blir drabbade av hedersvåld och förtryck i Sverige (Grutzky & Åberg, 2013; Strand, 2013). Med hjälp av befintlig forskning, rapporter och litteratur har jag fördjupat mig i vad hedersrelaterat våld och förtryck innebär samt vilka som faller offer för det och med hjälp av detta definierat begreppet hederskontexten som är ett centralt begrepp genom denna studie.

Jag har även intervjuat fem yrkesverksamma för att få en övergripande bild över hur arbetet med hedersrelaterade frågor är idag i Sverige och vilka som deras arbete riktar sig mot samt vilka utsatta grupper som finns. Dessa intervjupersoner arbetar dagligen med ungdomar som befinner/ har befunnit sig i en hederskontext. De ungdomar som jag ville veta mer kring var främst killar men även Hbt- ungdomar.

Tanken med denna studie var i första hand att den skulle basera sig på det arbetet som görs med unga killar, men efter att själv letat efter sådana verksamheter insatt att de inte finns många alls så vände jag mig till verksamheter som finns flest av för att genom dem förstå varför det finns en brist på hjälpinsatser eller verksamheter som arbetar med unga killar.

1.1 Bakgrund

I kunskapsbankens definition av begreppet, har hedern i sig har sin grund i en patriarkal maktordning, detta är något många forskare är eniga om (nck.uu.se, 2014). Kontrollen som hedern för med sig kan vara allt från vad flickor har på sig, vilka de får umgås med till framtidsplaner så som val av framtida partner. Denna kontroll behöver inte enbart utövas av familjemedlemmarna utan även av släkten (Grutzky & Åberg, 2013). Hedern bygger på föreställningar om att en hel släkts ära är beroende av de kvinnliga medlemmarnas sexuella renhet (ibid: 29).

Brottsförebyggande rådets definition av hedersförtryck går ut på att förtrycket är kollektivt och att det har en koppling till heder och skam (Strand, 2013). Kollektivet innebär att det finns flera gärningspersoner eller att andra förutom gärningspersonen aktivt förtrycker den

drabbade och denna förtyck kan utövas av både män och kvinnor (Strand, 2013) (Grutsky & Åberg, 2013).

Det hedersrelaterade våldet kan tolkas utifrån dess motiv och inte från handlingen i sig, vilket vanligtvis görs vid våldsbrott (nck.uu.se, 2014). Grutsky och Åberg skriver att skillnaderna mellan våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld ligger i att när en man slår en kvinna handlar det om en individuell handling som fördöms av samhället och resurser satsas på att förebygga samt stödja kvinnorna. Men hedersvåldet är som tidigare nämnt en kollektiv handling som accepteras av omgivningen som kan vara familj, släkt eller vem kollektivet består av och det visas även en grad av förståelse till våldet och att gärningsmannen/ offret kan vara av bägge könen (Grutsky & Åberg, 2013). Det som menas med detta är att när det kommer till en hedersrelaterad våldshandling är det inte bara en person som tar det beslutet och utför handlingen utan det handlar om en grupp människor som tillsammans bestämmer mer eller mindre om vad som ska ske, sedan den som står för handlingen i sig kan vara vem som helst. Våldshandlingen rättförlaras eftersom det handlar om att ”korrigera” ett problem och detta gynnar gruppen medan en man som slår en sin fru blir inte sedd som mer man av omgivningen (samhället, familj, vänner m.fl.) för att han slagit sin fru, utan oftast kritiseras och klandras för att slå en kvinna.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att ta reda på hur unga killar som lever i en hederskontext lever idag med hjälp av människor som arbetar med hedersrelaterade frågor erfarenheter men också med hjälp av tidigare studier. Jag vill belysa hur unga killar i Sverige som lever i en hederskontext har det och hur deras möjligheter för hjälp är. Syftet nås genom en studie av flera verksamheter och projekt som arbetar med hedersproblematik i Stockholm och även med hjälp av yrkesverksamma inom ämnet. Anledningen till varför jag har vänt mig till yrkesverksamma är eftersom jag insett hur svårt och tidskrävande det är att försöka nå en målgrupp som är nästintill osynlig men med hjälp av dessa informanter kan jag belysa detta då de möter sådana ungdomar dagligen.

Frågeställningar:

- I. Hur är det att leva i en hederskontext som ung kille?
- II. Vad innebär att leva i en hederskontext?

III. Vilka hjälp och stödmöjligheter har unga killar som lever i en hederskontext?

1.3 Avgränsning

Eftersom studien handlar om att upplysa kring unga killars utsatthet men inte funnit utsatta killar har jag istället vänt mig till ett antal yrkesverksamma som arbetar med hedersrelaterade frågor i samband med ungdomar som målgrupp. Dessa yrkesverksamma arbetar inom olika verksamheter, avgränsningen som skett när jag letat fram dessa verksamheter var att dessa verksamheter ska ha möjlighet att hjälpa både flickor och pojkar samt att de ska vända sig helt eller delvis till ungdomar/ unga vuxna. Alla verksamheter som studerades befinner sig inom Stockholmsregionen men resterande material i form av litterära studier, rapporter och andra dokument har en avgränsning inom Sverige. Anledningen till detta är för att kunna se vilka möjligheter vi har i landet i form av insatser och hjälpmedel samt vad som bör förbättras.

1.4 Upplägg

Uppsatsen består av 9 kapitel med underrubriker. Uppsatsens första kapitel innehåller, inledning, syfte och frågeställning, avgränsningar och upplägg. I kapitel 2 innehåller, metodologi, tillvägagångssätt och etiska hänsynstaganden. Kapitel 3 innehåller, tidigare forskning och är indelad i tre underrubriker samt en avslutande sammanfattning. Kapitel 4 består av teoretiska perspektiv och centrala begrepp. Kapitel 5 innehåller datamaterial i form av presentation av intervjupersoner och resterande material som samlats under studiens gång samt metodanalysdelen. Kapitel 6-8 är baserade på studiens resultat och analys. Varje kapitel omfattar ett tema, kapitel 6 handlar om hederskontextens innebörd, kapitel 7 handlar om det arbete som utförs idag och kapitel 8 handlar om pojkar som offer för hedersförtryck. Uppsatsen avslutas med kapitel 9, som innehåller en slutdiskussion och sammanfattning av hela studien.

Kapitel 2. Metod

Detta kapitel innefattar kort om de metoder som studien baserar sig på samt hur jag har gått tillväga för att nå den material jag behövt. Avslutningsvis går jag igenom de etiska aspekterna som har tagits hänsyn till under studiens gång.

2.1 Metodologi

Etnologiskt fältarbete:

Denna metod har som utgångspunkter, intresse för det vardagliga och dess varierade utformning (Kaijser & Öhlander, 2011: 38). Metoden kan beskrivas som naturalistisk och syftar till att söka kunskap om människor och sociala grupper i de sammanhang där de lever och bor, verkar och arbetar (ibid: 37).

De vanligaste fältarbetsmetoderna är intervjuer, observationer, fotografering och även internetstudier (ibid). Hur och var en undersökning genomförs definieras undersökningens kunskapsmål, det kan vara en arbetsplats eller ett samhälle, en verksamhet eller en aktivitet (ibid: 39). Vad som sedan blir undersökningens fält är beroende kunskapsmålets alla fyra nivåer, oftast är det inte förrän forskningen är genomförd som forskaren mer exakt kan definiera vad som varit undersökningens fält (ibid).

Fältarbetet är en läroprocess, där flera tanka och hypoteser som hafts i början kanske inte blir tillräckliga, missvisande eller felaktiga och då får man längst vägen omdefiniera delar av ens utgångspunkter och avgränsningar (ibid). Det är en arbetsprocess som innebär att få vara flexibel, den är en process som måste rymma både systematik och intuitiva fall.

Inom fältarbete finns en definition som kallas för *Translokala etnografi* som innebär att studien fokuserar inte enbart på platser utan hur de hänger samman och det här är vanligt när forskare arbetar inom olika fält för att hitta kopplingar mellan exempelvis olika verksamheters arbete eller struktur (ibid: 40).

Att vara systematisk innebär att följa en genomtänkt logik i både upplägg som genomförande av undersökningen (ibid: 42). Detta gör att materialet blir kompatibel och kan jämföras. Det ska också finnas utrymme för infall och oförutsedda händelser och möjligheter att omformulera bristande antagande och undersöka företeelser som först i efterhand visar sig vara viktiga. (ibid).

Ett fältarbete delas in i fyra faser (ibid: 43).

- 1) En orienterande inledning; det börjar med att forskaren blir bekant med fältet och den tidigare forskningen är en fond för egna iakttagelser och hjälper till att skärpa kunskapsmålet. Här preciserar forskaren vilken material som behövs för att nå syftet (ibid: 44)
- 2) Att ta sig in i fältet; det första steget är att etablera kontakt med det området eller sammanhang som ska undersökas, detta kan göra på olika sätt beroende på fältet (ibid: 47).
- 3) Att ordna en vardagstillvaro; här finns det två övergripande aktiviteter som sker. Först måste forskaren vara delaktig i det sammanhang som studeras och ge sig den tid som det tar att delta eller intervjua och observera. Den andra är att ge utrymme och tid för att renskriva anteckningar, smälta sina iakttagelser, minnas vad som har hänt och kontinuerligt bearbeta intryck för att kunna gå vidare - det är bra att skapa sig en vardag i fält som ger struktur åt arbetet och utrymme åt de övergripande kunskapsmålet och de lösare trådar som korsar fältarbetandets spår (ibid: 48).
- 4) Att lämna fältet - En utgångspunkt är att när det finns tillräckligt med material för att kunna svara på de frågor som uppfyller kunskapsmålet, då är fältarbetet ur ett vetenskapligt perspektiv färdigt (ibid: 53).

Koppling till studie:

Syftet för denna studie går ut på att söka kunskap om hedersproblematiken, arbetet som finns idag och om utsatta pojks möjlighet till stöd och hjälp. Då denna metod är en kunskapssökande metod så är den passande för studien. Jag har gjort vad som kallades för multilokalt fältarbete som numera heter translokal etnografi, vilket innebär att min studie inte baseras på en verksamhet och informant utan flera. Jag vill veta mer kring arbete som görs idag för utsatta killar, resultaten kommer sedan att jämföras och analyseras för att se vilka likheter samt olikheter som finns.

2.2 Tillvägagångssätt

Jag har använt mig av ett strategiskt urval då jag har handplockat ett tiotal verksamheter som stämmer in på det arbete jag studerar kring och kontaktat dessa genom telefon.

Av dessa tiotal verksamheter, var det fyra verksamheter och en yrkesverksam som ville medverka och ställa upp på intervju. En verksamhet erbjöd mig även flera tillfällen för mindre studiebesök för att med egna ögon få uppleva deras arbete.

De verksamheter och intervjupersoner som jag valt att intervjua och följa upp är:

- Eduardo Grutzky
- Rädda barnen
- Kruton
- Tensta kvinnojour
- Somaya kvinnojour

Jag har även i åtanke att dessa informanter kan vara vinklade då dem får betalt för att arbeta med dessa frågor samt att dem är representanter för sina verksamheter.

I kapitel 5 (Datamaterial) har jag presenterat mina informanter samt verksamheterna de arbetar inom mer noggrant.

2.3 Etiska hänsynstaganden

Forskareetik innebär att forskaren ska följa god forskningssed vad gäller vetenskapligt hantverk och uppträdande (Keijser & Öhlander, 2011:80). Vid insamling av datamaterial har även jag tagit hänsyn till etiska aspekter för god forskningssed.

Till god forskningssed hör även att resultaten prövas med ärlighet och att som forskare granskar sitt material på ett transparent och allsidig sätt (ibid). Vid intervjuer har jag börjat med att spela in, sedan har jag transkriberat och även skickat tillbaka den renskrivna intervjun till respondenten för att försäkra mig om att deras svar är korrekt. På så sätt försäkrar jag mig om att studiens reliabilitet inte påverkas, jag ville försäkra mig om att intervjupersonerna uppfattas på rätt sätt.

Individskyddskravet är även något som tagits hänsyn till och det betyder att individer som deltar i en undersökning ska skyddas mot otillbörlig insyn och att utsättas för skada, förödmjukelse eller kränkning (ibid: 80f). En del av individskyddkravet är information och det som har gjorts har varit att förklara redan vid första kontakten med respondent om vad min studie handlar om, jag har försökt vara så tydlig som möjligt med vad som sker innan,

under och efter intervjun. Jag har även påmint mina respondenter om att detta är ett examensarbete det handlar om och att den eventuellt kommer att publiceras. Det är viktigt att tänka på respondenternas rätt att upplysas om att deltagande är frivilligt och de har all rätt att avbryta sin medverkan (ibid: 81).

Vid varje intervju tillfälle har jag gått igenom det vi kommer prata om under intervjun samt kollat med dem ifall de vill ändra något eller ta bort en fråga. Jag har även gett dem möjligheten att få vara anonyma, däremot använder jag namnet på verksamheten i studien med deras tillåtelse. Jag har så gott det gått samarbeta med respondenterna och diskuterat med dem om deras möjligheter kring intervjuerna och gett dem frihet att själva medverka i processen så länge det inte strider mot studiens syfte och frågeställningar.

Kapitel 3. Tidigare forskning

I detta kapitel redovisas befintlig forskning som går att knyta till denna studie. Den forskning som presenteras är i form av litteratur samt två kvalitativa studier kring pojkars och Hbt-ungdomars attityder till hederskontexten. Avslutningsvis följer en sammanfattning som motiverar relevansen av forskningen till studien.

3.1 Heder

Unni Wikan är norsk professor i socialantropologi och författare till boken *En fråga om heder*. I kapitlet *Heder*, presenterar hon betydelsen till heder genom tiderna. Hon går tillbaka till historien för att upplysa om att hedersfenomenet är något som också funnit i bl.a. Europa under 1600-talet. Den europeiska historien visar att så som många av de icke västerländska samhällen har heder haft en könsdimension som innebar att mannens heder präglas av kvinnans sexualitet (Wikan, 2003:57).

Wikan definierar begreppet heder som ett fenomen, ett fenomen som kan uppstå på individnivå men även i en samhällsnivå för att kunna förstå hur hedersvåld och hedersmord kan förklaras (Ibid:64). En annan anledning till varför hon definierar heder på så sätt är för att inte stigmatisera en hel grupp (Ibid:79).

Begreppet heder har en paradoxal egenskap vilket är att männens heder är knuten till kvinnornas sexuella beteende, något som gör männen sårbara för kvinnors uppförande gällande sexualitet (Ibid:57). Männen representerar familjen utåt och de som måste förvalta familjens heder och detta innebär att kvinnorna i familjen utgör ett hot mot männens heder i form av sin sexualitet (Ibid). Mannens heder jobb är att upprätthålla hedern genom att hålla familjen eller släkten i schack, han kan störtas ner i avgrunden om någon annan gör sig skyldig till ett felsteg (Ibid:70).

Wikan skriver om en *hedersgrupp* som avser en grupp människor som följer samma *hederskod* och som respekterar varandra genom att följa den (ibid:66). Hederskoden består av en uppsättning värden som har valts ut och fått en överordnad betydelse, de kan även betraktas som grundvärderingar och om dessa bryts förloras hedern (ibid). Enligt hederskoden är heder en rättighet, rättigheten att bli behandlad som en person med värdighet och respekt, men även om att kunna ställa krav på respekten (ibid:70). En man med heder står i ett starkt

förhållande till sin omgivning då den är skyldigt att behandla honom med respekt (ibid:66). I samhällen med hederskod är hedern uthängd till allmänt beskådning, det handlar om omvärldens värdering av en person istället för personens åskådning om sig själv (ibid:67). Med andra ord ligger hedern i det yttre samt i hur saker och ting uppfattas. Hedersgruppen eller kollektivet måste ha styrka, stolthet och heder för att främja sina intresse åt medlemmarnas vägnar. Heder är inte en fråga om lyx utan en fråga om välfärd, status och ställning och för dessa grupper betyder det allt (ibid:73).

Som tidigare nämnt heder anses vara en manlig egenskap och kvinnan kan inte ha heder eftersom hon bär på skam, vad denna skam kan innebära är nog knutet till hennes sexualitet. Skammen hon bär på i kroppen och en kvinna utan skam kan störta ner hela släkten i vanära (ibid:70-71).

Skammen som uppstår när någon avviker blir inte verklig förrän den blir offentlig, alltså kommer till allas synes eftersom den verkliga skammen ligger i andras blickar och den är ett yttre fenomen (ibid:71). Det kan hända att när en familjemedlem bryter mot hedersnormen kan resten av familjen ”dölja” händelsen från exempelvis resten av släkten för att skydda familjemedlemmen från skammen (ibid).

3.2 I hederns skugga

Dilek Baladiz är socionom och har en lång erfarenhet av att arbeta med hedersrelaterade frågor, hon är även författaren till boken ”I hederns skugga”.

Baladiz inleder boken med att belysa om hedersförtrycket som uppmärksammades i slutet på 90-talet och in i 2000-talet genom mordet på Sara Abed, Pela Atroshi och Fadime Sahindal (Baladiz, 2009). I samband med detta skrevs det mycket om bröder, fäder och farbröder som förövare men efter mordet på Abbas Rezai 2005 uppmärksammades det första fallet i Sverige där en ung man utsattes för hedersmord (ibid:8). Denna händelse gjorde det klart att även unga män kan falla offer för hedersrelaterat våld och förtryck.

Baladiz diskuterar att pojkar och unga killar kan vara både offer och förövare men tyvärr vet vi inte mycket om detta, vilket var hennes grund för boken. Hon vill belysa och låta de unga männen dela med sig sina perspektiv på det hela. Boken är baserad på tio individuella intervjuer med unga män som har sina rötter i samhällen med hedersnormer, dessa killar är mellan 15 och 23år (ibid: 10).

Unga män som är uppväxta med hedersnormer är många gånger de aktiva utövarna av hedersförtrycket, då de kontrollerar de kvinnliga familjemedlemmarna och hotar med våld om de bryter mot normerna. Genom tiden har det visats att allt fler pojkar mår psykiskt dåligt och söker hjälp till följd av hedersnormerna och föräldrarnas krav och förväntningar. (ibid:8f).

Hederstänkandet är enligt Baladiz starkt kopplat till kyskhetsregler och kvinnors sexualitet och om kvinnor går emot dessa normer anses dem dra skam över familjen. Däremot är det båda könen som riskerar att drabbas men på olika sätt av hedersförtrycket och våldet ifall de bryter mot hedersnormerna (ibid:12). Hedern bibehålls av kollektivet som även står för att hedersnormerna ska följas och som står för förtrycket för att kontrollera individer (ibid).

Studiens resultat visar att det är först och främst mammorna som har ansvaret för att uppfostra barnen något som återkommer ofta under intervjuerna (ibid:128). Vissa killar nämner även att tjejer och kvinnorna kan vara väldigt bra på att frysa ut och skvallra om andra tjejer/kvinnor som avviker från normerna. Kvinnor som själva är förtryckta av gruppen är delaktiga i förtrycket av andra kvinnor (ibid).

De unga männen som intervjuas uppger att de alla har möjlighet i att delta i aktiviteter, ha flickvänner, gå på fester och i vissa fall även dricka (ibid). Men när det kommer till tjejer är det flera av de intervjuade som tycker att tjejer ska i första hand bara umgås med andra tjejer och de får vara delaktiga i olika sociala aktiviteter men så länge det handlar om tjejsällskap (ibid).

Ett annat tema som berörs i studien är skammen, de unga männen pratar om hur viktigt respekten för föräldrarna är och att leva ett anständigt liv genom att hålla sig borta från kriminalitet och droger eftersom sådant beteende skulle ge familjen ett dåligt rykte och bli ifrågasatt av släktingar och landsmän (ibid:129). Det fanns en ungdom som berättade om att han under en period hamnade i kriminella kretsar och att föräldrarna försökte dölja det från resten av familjen och släkten för att inte sätta sonen och dem i skam (ibid: 53-55). Däremot framgår det att tjejer som bryter mot normerna får en tydlig markering från familjen i form av isolering, ökad social kontroll och begränsad rörelsefrihet (ibid:129).

Baladiz hade bland sina intervjupersoner en ung homosexuell man, han berättade om sin rädsla för att komma ut för familjen eftersom straffmetoderna kan bli extrema med risk för uteslutning från familjen (ibid:60). Hbt personer är mycket utsatta och viktiga att

uppmärksamma eftersom de blir sällan accepterade av kollektivet och inte heller av andra etniska grupper och även i vissa fall av människor i det svenska samhället i stort. (ibid:129)

Under dessa intervjuer framkommer det även bristen på dessa unga mäns tilltro på myndigheter, de har ett tankesätt som går ut på att familjekonflikter löses inom familjen och de skulle inte vända sig till någon myndighet då de fruktar att saker kan bli värre (ibid:138). Vad gäller diskussionen kring heder är det något som brister i skolan, en av männen påpekade att den enda gången som de kan prata med vuxna i skolan är när de ska få en tillsägelse. Baladiz skriver: ”diskussionen kring jämställdhetsfrågor och hedersrelaterat våld hyser med sin frånvaro”. (Ibid:139)

3.3 HBT & Heder

Hbt och heder är en intervjustudie som handlar om Hbt personer som lever i familjer med hedersnormer som finansierades av allmänna arvsfonden och gjordes av Alma Europa och RFSL ungdom. För att finna interpersoner har det utgått från begreppet hedersnormer och funnit dem genom en gay community via internet som heter Qruiser för att säkerställa att intervjupersonerna identifierar sig som hbt personer (Darj & Nathorst-Böös, 2011:28-29).

Deras centrala begrepp genom studien är Hedersnorm eftersom en hederskultur är enligt dem ett system av normer, normer som kontrollerar och begränsar människors kön och sexualitet (ibid:16). Begreppet är också ett sätt att lyfta fram människors aktörskap och ansvar samt att användningen av begreppet blir ett sätt att visa att förändring är möjligt, människor måste inte vara helt och hållet styrda av sin kultur (ibid).

Det är tydligt hur det hedersrelaterade förtrycket slår hårdare mot tjejer, att killars utsatthet motiveras av att de bryter mot normer kring kön, sexualitet genom läggning, för feminina eller ha relation med någon som inte godkänns av familjen (Ibid). Ett kännetecken för hedersrelaterat våld är att förövaren ser sig själv som offer för omständigheterna, de ser sig själv som tvingade att agera som de gör (Ibid).

När hedersnormer diskuteras är det oftast unga heterosexuella tjejers utsatthet som är i fokus, och deras situation och när det kommer till hbt – ungdoms utsatthet är de oftast lika utsatta (Ibid:17). Heteronormer och homofobi finns även i familjer som inte präglas av hedersnormer och hbt personer som inte är utsatta för hedersrelaterat våld är i hög utsträckning utsatta för köns- och sexualitetsrelaterat våld i sina familjer (ibid).

Många av de som är utsatta för våldet deltar själva i att upprätthålla förtrycket mot andra i den egna familjen, som en bror som själv inte får välja fritt vem han ska gifta sig med samtidigt som han har i uppgift att kontrollera sin systers kärleksliv, ofta gäller samma sak för kvinnorna i familjen och med andra ord kan den som förtrycks ofta vara en fötryckare (Darj & Nathorst-Böös, 2011:19).

Här nedan har jag lånat en tabell som visar skillnaden mellan hedersrelaterat våld och våld mot kvinnor i syfte för att se vilka kriterier som det hedersrelaterade våldet ska uppfylla (Ibid)

Mäns våld mot kvinnor	Hedersrelaterat våld
Sker individuellt	Kollektivt utfört
Förövaren är vanligtvis en man som har en relation med offret	Förövaren kan vara vem som helst i kollektivet eller flera personer i kollektivet
Förövaren är en man, offret är kvinna	Förövaren är kvinna eller man, offret är kvinna eller man
Våldet fördöms av samhället	Våldet fördöms av samhället men accepteras i kollektivet/ familjen/ släkt/ gruppen.

Studiens resultat:

Det som är gemensamt för de intervjupersoner som växt upp i familjer med hedersnormer är att de beskriver det som att familjen ständigt oroar sig för vad omgivningen tänker och tycker om dem (ibid:45). När det kommer till homosexualitet har de flesta intervjupersoner vittnat en negativ inställning hos familjerna som tycker att homosexualitet är fel, sjukt eller onormalt (ibid:58).

För killarnas del handlar familjens homofobi inte bara om den sexuella praktiken men även om att leva homosexuellt eftersom det är viktigt att ha ett köns uttryck som överensstämmer med normen för en man (ibid:60).

Konsekvenserna för att inte följa hedersnormen skiljer sig mellan tjejer och killar. De tjejer som intervjuats har ofta varit kontrollerade vare sig deras föräldrar känner till deras hbt

identitet eller inte, eftersom tjejer har ett generellt högre krav från familjen på att sköta sig då deras beteende lättare resulterar i dåligt rykte jämfört med killarna (ibid:60). För killarna börjar kontrollen i samband med att familjen misstänker eller får reda på att de är hbt personer (ibid).

När det kommer till intervjupersonernas erfarenhet av att söka hjälp från övriga vuxenvärlden är den inte bra eftersom när det blivit utsatta för våld har inte någon reagerat alls (ibid:135).

En vanlig rädsla hos personer utsatta för hedersrelaterat våld är att föräldrarna ska få veta att de sökt hjälp och att problemen ska förvärras när våldssituationen blir känd utanför familjen eftersom offentliggörande riskerar familjens anseende (Wikan, 2003; Darj & Nathorst-Böös, 2011:138).

Ett genomgående problem som de intervjuade stött på är att socialtjänsten ofta har dålig kunskap om hedersrelaterat våld och hbt frågor och därför inte kunnat erbjuda den hjälp som de utsatta behövt (ibid:149). Konsekvenserna av detta har blivit att våldet har kunnat fortsätta och att de yrkesverksamma har bidragit till att normalisera våldsutsattheten då de genom uteblivna åtgärder signalerat att de intervjuade utsatts för inte så farligt (ibid:167). Ett annat problem har varit att de inte kunnat få hjälp av socialtjänsten om de inte befunnit sig på sin hemort eftersom de varit tvungna att fly hemifrån (ibid). Ett till exempel på socialtjänstens bristande kunskap har varit när de emot ungdomens vilja kontaktat familjen i tron om att våldsutsattheten ska kunna lösas gemensamt inom familjen, dessvärre har detta bara inneburit att ungdomarnas situation förvärrats. (ibid:179). Dessa brister har fått intervjupersonerna att förlora sitt förtroende för myndigheter och hjälpinsatser vilket har påverkat deras benägenhet att söka hjälp (ibid:140).

Återkommande i de intervjuades berättelser är att samhället saknar stödinsatser för killar över 18år som är utsatta för våld och de har i stort sett inga skyddsmöjligheter (ibid:153). Det finns exempel på ungdomar som tvingats lämna sina familjer på grund av våld och hot som har hänvisats till boende för missbrukare eller till vandrarhem (ibid:178). Idag finns det ett fåtal skyddade boenden i Sverige som tar emot killar trots att det finns en hotbild för unga killar och hbt personer, det behövs fler resurser för att kunna hjälpa dessa utsatta ungdomar (ibid).

3.4 Sammanfattning

Studiernas resultat var väldigt lika trots att urvalet inte var densamma, något som visar vilket problem vi står inför. Bägge studierna visar att intervjupersonernas definition av hedersnormer är liknande, det har pratats om familjens oro för vad andra tycker och tänker men även om de normer som dessa ungdomar tvingats leva under (Baladiz, 2009; Darj & Nathorst-Böös, 2011).

Hederstänket är kopplat till kvinnans sexualitet, mannen är den som bär på hedern medan kvinnan är den som kan dra över skam på familjen (Baladiz, 2009:12; Wikan, 2003:70).

Däremot i hedersförtrycket är det inte enbart unga tjejer som blir drabbade men även unga killar, förtrycket uppstår när en medlem i familjen inte följer normen (Baladiz, 2009; Darj & Nathorst-Böös, 2011:17).

I Baladiz studie framkommer det av intervjupersonerna att mammorna är dem som har det främsta ansvaret för familjen och barnens uppfostran. De är ganska många som uttrycker sig på så sätt att det är mamman som bestämmer i hemmet (Baladiz, 2009:128). Detta överensstämmer med de övriga författarnas definition av den hedersrelaterade kontexten, då hedern sitter hos mannen men förtrycket kan upprätthållas av bägge könen, så som samtliga författare förklarar det så kan det vara att förtryckaren i många fall själv kan stå för förtrycket (Baladiz, 2009; Darj & Nathorst-Böös, 2011).

Killar kan som tidigare nämnt också bryta mot normen, enligt Baladiz intervjupersoner så är respekten för familjen det viktigaste, men även att leva anständigt genom att hålla sig borta från kriminalitet och droger viktigt (Baladiz, 2009: 129). Om de går emot detta kan de riskera att utsätta familjen för skam, dock uppger vissa intervjupersoner att familjen kan dölja detta från resten av familjen/ släkten för att undvika skammen, men när det kommer till döttrarna så är inte reglerna lika böjbara. Tjejer som bryter mot hedersnormen tenderar att bli totalt isolerad, begränsad och kontrollerad enligt intervjupersonerna (ibid).

Baladiz intervjupersoner är unga killar som uppger att de aldrig känt sig kontrollerade av familj och släkt under deras uppväxt, de har haft friheten att kunna göra vad dem vill men när det kommer till deras systrar så är det lite annorlunda (2009: 128). De tycker själva att deras systrar endast ska få umgås med andra tjejer och följa ett antal regler (ibid).

Darj och Nathorst-Böös kvinnliga intervjupersoner berättar att de alltid varit kontrollerade av familjen, deras sexuella läggning har inte haft någon påverkan på just den biten eftersom tjejer

har enklare att utsätta familjen för skam (Darj & Nathorst-Böös, 2011: 60). För killarna däremot börjar kontrollen i samband med att familjen börjar misstänka eller fått reda på deras sexuella läggning (ibid). I bägge studierna kommer de fram till att hbt personer är en extrem utsatt grupp eftersom de går ”emot” könsnormerna som en hederskontext kräver (Baladiz, 2009: 129; Darj & Nathorst-Böös, 2011:60).

Bägge studier visar att ungdomarnas förtroende för myndigheter och vuxna är väldigt lågt (Baladiz, 2009: 138; Darj & Nathorst-Böös, 2011: 135). Deras största fruktan är att familjen ska få reda på att de har varit i kontakt med exempelvis en myndighet och att deras situation ska förvärras (Baladiz, 2009: ibid; Darj & Nathorst-Böös, 2011:138).

Darj & Nathorst-Böös intervjupersoner upplever att myndigheter som socialtjänsten har inte tillräckligt bra kunskap kring heder och htb frågor och detta gör att de är oförmögna att ge den stöd och hjälp som utsatta ungdomar behöver idag (Darj & Nathorst-Böös, 2011:149). Även för unga killar behöver stödinsatser bli fler, i Sverige finns det ett fåtal skyddsboenden för killar och de killar som är i behov av skydd blir oftast placerade i boenden för missbrukare eller på vandrarhem (ibid: 178).

Baladiz tycker att diskussionen kring hedersbegreppet måste öppnas, eftersom den kunskapen behövs. Ungdomar måste få vända sig till någon för att prata och för att få den stöd som den behöver (Baladiz, 2009:139).

Dessa studier har gjorts för att belysa hur situationen är för dessa ungdomar som faller utanför samhällets bild på vem som är utsatt för hedersvåld och förtryck. Samtliga författare skriver om att flickor är de som får all fokus och de insatser som finns idag är tillämpade för just dem (Baladiz, 2009; Darj & Nathorst-Böös, 2011, Wikan, 2003). Syftet med min studie är för att ta reda på hur pojkars utsatthet är och vilka möjligheter de har till stöd och hjälp från ”vuxenvärlden”. Just därför använde jag mig av dessa studier då de hjälper mig att få en överblick över hur det sett ut innan samt för att förstå innebörden av en hederskontext, vilka kriterier som faller in och hur den skiljer sig från annan typ av våld/förtryck.

Kapitel 4. Teoretiska perspektiv och centrala begrepp

I detta avsnitt kommer jag presentera de teoretiska perspektiven som valts för denna studie samt hur jag har använt dem i studien. Avslutningsvis kommer jag att introducera studiens centrala begrepp.

4.1 Genussystemet

Genussystemet är en teoretisk ordning om vad som anses vara manligt och kvinnligt. För att denna ordning ska legitimeras krävs det att två kriterier uppfylls, dessa kriterier är genusystemets ”lagar”.

- Det första kriteriet handlar om särhållandets tabu, med andra ord handlar detta om att manligt och kvinnligt inte bör beblandas. Det kan handla om fysiska platser så som psykiska egenskaper eller arbetsfördelningen mellan könen. Detta kriterium handlar i princip om att förverkliga föreställningar om det manliga och kvinnliga.
- Det andra kriteriet är hierarkin som innebär att det är mannen som är norm. Män är människor, de utgör normen för det normala och det allmängiltiga (Hirdman, 1988:50).

Att denna uppdelning blir meningsskapande är enkelt att förstå, människor orienterar sig i världen efter platser, sysslor, sorter. Detta meningsskapande innebär även ett maktskapande bildas genom att legitimera skillnaderna mellan män och kvinnor formuleras genus. (Ibid: 52).

Hirdman skriver att genusystemet inte är något som skapas från ingenstans, det är en ordning som ärvs och går i generationer och på så sätt är det kvinnorna som för arvet vidare. Barnet föds in i en kulturell tankefigur och med det menar Hirdman att vi föds neutrala och våra kön (man/kvinna) skapas utifrån tre reproduktionsprocesser (ibid:53):

- 1) kulturell överlagring = ex, de Aristoteliska genusfigurerna
- 2) Social integration = institutioner, artefakter, arbetsdelning mellan könen
- 3) Socialisering = direkt inläring, ex pojkar ska inte gråta

I denna process som tidigare nämnt är självfallet kvinnor medskapande i denna ordning och detta är för att de är lika integrerade i detta system som män, trots att de har en lägre social status (ibid). För att bibehålla den manliga normen behövs det något som Hirdman kallar för ”Genuskontraktet”. Detta innebär ett kontrakt mellan män och kvinnor som i stort sett sätter

regler på hur män och kvinnor ska vara mot varandra. Genuskontraktet är med andra ord mycket konkreta föreställningar om hur könen ska förhålla sig till varandra på arbetet, i ett förhållande, i hemmet mm. Liksom genussystemet så ärvs även genuskontraktet vidare från ena generationen till den andra (ibid: 54).

Själva genussystemets strukturalistiska idé är att visa på den reproducerande kraften att det är som det är för att det var som det var. På alla de tre nivåerna av livsvärldens reproduktion, tankefigurernas metafysiska värld, den sociala integrationsnivåns mer handfasta artefaktsvärld och på socialiseringens intima yta, verkar genussystemets strukturer och binder könen till sysslor, platser, egenskaper (ibid: 57).

Den manliga friheten har ständigt uppmuntrats och expanderat, medan den kvinnliga symbiosen bundits av barnafödande och kontroll, lagstiftning och sociala ”seder”. Hirdman skriver att trots dessa seder har frihetens längtan även funnits hos kvinnor och längtan efter symbiosen hos män. Könen har varit väktare för varandra och hindrat varandra från att fullfölja sina längtan då de faller utanför könsnormen dem följer (ibid:58f).

Hirdman skriver att den ideologiska och den fysiska särhållningen och maktformeringen är i sig en process som skapar avlagringar som i sin tur verkar bestämmande och styrande (ibid:59).

4.2 Den manliga dominansen

Den manliga dominansen är baserad på en hierarkisk ordning där mannen är den överlägsna av könen (Bourdieu, 2004). Bourdieus teori går ut på att förstå varför kvinnor låter sig vara i underläge. Han går igenom olika aspekter som bidragit till denna sociala konstruktion eftersom denna könsnorm eller sexuella ordning som han kallar den är socialt konstruerad (ibid).

Bourdieu skriver om att könsfördelningen eller könsnormen har sin grund i den manliga och kvinnliga kroppen och därefter har det skapas skillnader efter det. Han skriver att den biologiska skillnaden mellan den manliga och kvinnliga kroppen och den anatomiska skillnaden mellan könsorganen kan framstå som det naturliga berättigandet av den socialkonstruerade könsskillnaderna (ibid:24).

Det intressanta är att mannens överlägsenhet beror på skillnaden mellan hans och kvinnans kropp och även sexualiteten spelar en viktig roll i denna ordning. Bourdieu menar att kvinnans virilitet och mannens heder är sammankopplade eftersom principen för hedersbevarande och tillväxt blir förknippad med den fysiska viriliteten. En man ska bära på sexuell kraft och bara en riktig man ska ha en orörd kvinna som enbart är för honom (ibid).

Bourdieu pratar mycket om heder i samband med manlighet, han skriver att en man med heder är en man som inte kräver men ändå får, han är berättigad av naturliga skäl äran av att vara en man (ibid:64). Kvinnan däremot är svag, denna svaghet sätter hennes heder på spel eftersom hennes sårbarhet gör att hennes heder står ständigt på spel (ibid:65). Kvinnans enda dygd är hennes jungfrulighet och hennes trohet. För att mannens heder ska legitimeras måste den bekräftas av männen omkring honom, heder är inte en egenskap som en man själv kan göra anspråk för utan något som omgivningen utmärker (ibid:66). När en mans heder blir frågesatt måste han bevisa sin manlighet på något sätt för att få sin manlighet bekräftad (ibid:67).

Anledningen varför kvinnor låter sig vara det dominerade könet kan bero på enligt Bourdieu att mannens dominans har genom historien blivit något så naturligt att ingen reagera på det (ibid:11). En annan anledning kan vara för att en sådan underordning ständigt konstrueras och socialiseras, något han kallar för långvarigt socialiseringsarbete som går ut på att skilja könen åt (ibid:63). Detta innebär att vi blir ständigt inlärd i skillnaderna män och kvinnor för att förhålla oss till det som faller inom våra ramar. Habitus kan också vara en anledning till varför kvinnor är underordnade. Bourdieu menar att denna ordning kan skiljas i två klasser av habitus: det motsatta och komplementära kroppsliga seende och indelnings principer som leder till världen i sin helhet (ibid:43). I samband med detta kommer alla praktiker att klassificeras i enlighet med distinktioner som kan reduceras till motsättningen mellan manligt och kvinnligt. Med detta menar han att mannens egenskaper hör samman med det yttre (äventyr, riskfyllda handlingar mm) medan kvinnor hör samma med det inre (de får arbetet som är privat och dold) (ibid).

4.3 Sammankoppling

Dessa teorier används i syfte att förstå hur hederskontexten fungerar. Redan i början av denna uppsats insåg jag hur många tankar det går om hederstänket i samband med manlighet och kvinnans sexualitet som måste skyddas och just på grund av detta så har jag analyserat resultatet i samband med dessa teorier.

Både Hirdmans och Bourdieu pratar om en ordning, en hierarkisk maktdominans där mannen är det överlägsna könet men även om hur dessa könsnormer upprätthålls. Jag tycker att det är viktigt att försöka se hederskontexten utifrån ett könsperspektiv eftersom könsnormer verkar vara en slags pelare inom hederskontexten, än istället utifrån ett kulturellt eller etniskt perspektiv. Just av denna anledning har jag valt att inte rikta fokus mot etnicitet eller kultur och valt begreppet hederskontext för på så sätt kan jag se bortom allt det där och förhoppningsvis finna något mer.

4.4 Centrala begrepp

Denna studie har endast ett centralt begrepp; *Hederskontext(en)*.

Jag har valt att använda mig av detta begrepp för att belysa hela kontexten som har med hedersrelaterade frågor (hederskultur, hedersrelaterat våld och förtryck, hedersnorm mm). I materialet som används i denna studie fann jag olika begrepp för hedersrelaterade frågor men med liknande/ samma innebörd. För att koppla ihop alla dessa begrepp valde jag att baka ihop alla dessa begrepp i ett enda; hederskontext.

Kapitel 5. Datamaterial

Detta kapitel belyser det material som samlats in under studiens gång. Jag börjar med att presentera kort personerna och deras verksamheter som har intervjuats och vilka verksamheter de arbetar inom. Detta kapitel avslutas med metodanalys, här har jag kort beskrivit hur materialet har bearbetats.

5.1 Intervjupersoner

Tensta kvinnojour

Min första intervjuperson arbetar i Tensta kvinnojouren och eftersom hon vill vara anonym så har jag gett henne initialerna T.K. som står för Tensta kvinnojour. T.K. har arbetat i Tensta Kvinnojour sedan den startades år 2000 och har varit engagerad i hedersrelaterade frågor i ca 10år.

Tensta kvinnojour finns för kvinnor och unga tjejer som behöver råd och stöd, det kan antingen vara genom besök eller telefon. Förutom det har jouren även möjlighet att erbjuda våldsutsatta kvinnor jourlägenheter för dem, med eller utan barn. Tensta jouren har varit med och startat igång projekt för att hjälpa kvinnor och unga tjejer som har varit drabbade av hot och våld i hemmet och under 2005 startade jouren ett samarbete med Tensta gymnasium för att föreläsa och utbilda ungdomar om bland annat heder. År 2009 utbildade jouren tio ungdomar från Tensta gymnasium till hedersambassadörer, de fick utbildning i mänskliga rättigheter, konflikthantering, barnkonventionen och CEDAW (FN:s konvention mot all form av diskriminering av kvinnor och flickor).

Shanna Abbas, Rädda barnen

Shanna Abbas arbetar inom Rädda barnen och är idag projektledare för det pågående projektet ”Kärleken är fri?!”. Hon har arbetat med hedersrelaterade frågor i några år men intresset har funnits länge. Shannas jobb går ut på att koordinera och se till att samverkansgrupperna finns, planera skolveckorna med klassrumsbesök och pjäs, gå ut för att nå elever och hela tiden utveckla projektet. Projektet kommer att hålla på i tre år, den startade i Stockholm och fortsätter sedan runtom i Sverige (Malmö, Göteborg, Luleå och Umeå).

Projektet ”Kärleken är fri?!” handlar om att man går ut till olika kommuner för att se ifall det finns en samverkan grupp som arbetar med ungdomar (innan projektet startar) och skulle det

inte finnas försöker dem se till att skapa en samverkansgrupp tillsammans med kommunen. Tanken är att den här gruppen går ut med tillsammans med Rädda barnen i respektive kommun till olika skolor. Projektet är skapad utifrån ett samarbete mellan Länsstyrelsen Östergötland och Rädda barnen i grunden och har kommit till som en metod för att driva ett samarbetsarbete mellan myndighet och frivilligorganisationer med fokus på hedersförtryck och våld. Anledningen till varför projektet handlar om kärlek är eftersom befintliga strategier inte räckte till och alltför många barn och ungdomar har lite eller ingen kunskap om sina rättigheter (Forsberg & Mühlning, 2011: 15), Många barn saknar dessutom kunskap om vilka myndigheter och frivilliga organisationer som de kan vända sig till vid behov. Projektet utgår från barns rättigheter med Barnkonventionen, vilket är gemensamt för alla barn (ibid: 17).

Eduardo Grutzky

Eduardo Grutzky är en av författarna till boken Heder och samvete (2013) och arbetar idag inom kriminalvården på anstalten Hall, inte specifikt med hedersfrågor utan med säkerhetsfrågor. Grutzky har arbetat som expert på hedersvåld i 14år och idag utbildar han även polis och andra myndigheter om hedersvåld och hederskultur. Han har tidigare arbetat på verksamheten AlmaEuropa och Electra.

Somaya kvinnojour

Min fjärde intervjuperson arbetar inom Somaya kvinnojouren och eftersom hon vill vara anonym har jag gett henne initialerna S.K. som står för Somaya kvinnojour. S.K. har arbetat i Somaya i 2 år. Att vara jourkvinna innebär bland annat att ta emot samtal i jourtelefonen, vara med på stödsamtal, rättsprocesser som polisanmälan, polisförhör osv. Bortsett från hennes arbete i Somaya är hon desstuom socionomstudent som är snart klar med sin utbildning, intresset för hederskontexten är något hon haft länge och något hon brinner för.

Somaya startades 1998 och förut heter den systerjouren Somaya, den startades av muslimska feminister och huvudpersonen som startade den var en muslimsk kvinna som själv var våldsutsatt och tyckte att hon blev illabemött på andra kvinnojourer och att det fanns mycket fördomar som kopplade ihop våldet med hennes religion. Hon tyckte att det fanns ett behov att starta en kvinnojourer för muslimska kvinnor dock är inte jouren muslimskt. Somaya är en partipolitisk och religiöst obunden ideell förening som verkar för att kvinnor frigör sig från förtryck på grund av kön (Somaya.se). Verksamheten är öppen för alla kvinnor utsatta för våld i nära relationer, de har även särskild kompetens i att möta kvinnor med muslimsk bakgrund och kvinnor med utländsk härkomst. I somaya anses det att kulturell mångfald är en

förutsättning för kunskap, erfarenhet och insikt om människors livsvillkor samt skapande av identiteter (ibid). De har inte bara kunskap om utsatta kvinnor men även om hedersrelaterade frågor vilket är också något som Somaya är känd för.

Anna Källberg, Kruton

Anna Källberg arbetar på Kruton sedan 2011 och är i socionom i grunden. Hon jobbar idag i öppenvården där hon träffar tjejer och killar för samtal av olika slag. Innan Kruton arbetade hon med ensamkommande flyktingbarn.

Kruton erbjuder ungdomar samtal och stöd i öppenvården men även skyddat boende för tjejer mellan 16-25år. De kan placeras frivilligt om de är över 18år eller genom LVU. De har även enskilt boende i form av skyddslägenheter för både tjejer och killar över 18år, Kruton håller även i utbildningar för bland annat polis, socialtjänst, andra boenden och verksamma som kommer i kontakt med ungdomar i sitt arbete.

5.2 Analys metod

De material som har analyserats var främst intervjuer men även annat publicerat material som:

- En rapport från länsstyrelsen i Stockholm: Goda exempel på förebyggande av hedersvåld från 2011.
- En rapport om Krutons arbete med pojkar och unga män utsatta för hedersrelaterat våld från 2012.
- En kunskaps- och forskningsöversikt från Nationell centrum för kvinnofrid från 2010.
- Ett regeringsbeslut från 2008 om uppdrag till länsstyrelserna om insatser för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck.
- En artikel ur Länsstyrelsen Östergötlands projektweb.
- En artikel från Nationell centrum för kvinnofrid, som handlar om begreppet heder.

Vad gäller intervjuerna har jag transkriberat dem ordagrann och skickat tillbaka materialet till intervjupersonerna efter det vi hade kommit överens om. Materialet resultat har jag presenterat i form av tre teman, dessa teman är uppdelade i 3 kapitel.

Reliabilitet & Validitet

För att öka studiens reliabilitet och för att säkra validiteten har jag sett till att utesluta misstolkningar eller feluppfattningar genom att spela in intervjuerna och transkribera dem ordagrann för att sedan skicka tillbaka till varje informant för att delvis dubbelkolla och eventuellt lägga till övriga synpunkter så att materialet blir uppfattat på rätt sätt (Brinkman & Kvale, 2009:200f).

Kapitel 6. Hederskontexten

I detta kapitel har hederskontexten definierats med hjälp av teorier, forskning och insamlad material. Den innehåller en rubrik som heter: *Begreppet heder*.

6.1 Begreppet heder

De flesta av informanterna pratar om hederskontext som en kollektiv fenomen, hedern bibehålls inte enbart av familjen men även av en hel släkt. Detta överensstämmer med den tidigare forskningen som har använts i denna studie. I Krutons rapport har det hederskontexten definierats genom att kvinnors beteende kopplas till mannens heder, däremot är det inte bara mannen själv som upprätthåller hedern utan hela kollektivet (Larsson, 2012:5). Enligt Bourdieus teori den manliga dominansen är mannens heder sammankopplad till kvinnans virilitet, kvinnans enda dygd är hennes jungfrulighet och hennes trohet (Bourdieu, 2004:65). Däremot skriver han också att hedern är något som tilldelas och den kan inte begäras eftersom det är en egenskap som finns inom de manliga. För att hedern ska legitimeras måste den bekräftas av omgivningen, i det här fallet som Bourdieu skrev så är det andra män som måste stå för bekräftelsen (ibid:67).

Eduardo Grutzky uttrycker sig på liknande sätt då han pratar om "klanens" rykte och anseende, hela kollektivet drabbas av hederskontexten menar han. Anna Källberg uttrycker heder genom att det handlar om att upprätthålla familjens heder genom att följa de normer som ställs på familjemedlemmarna.

"Hedersvåld och förtryck innebär att man utsätts för påtryckningar, hot eller våld för att man gjort något som anses skada gruppens, familjen eller släktens rykte och heder" S.K.

Heder har bland annat tolkats som en manlig rättighet, där mannen anses vara mer värd än kvinnan på grund av bland annat, hennes sexualitet som måste kontrolleras och detta leder till att själva hedern blir ett manligt privilegium som kvinnan utesluts från (nck.uu.se; Baladiz, 2009:12). Wikan uttrycker även detta med meningen att heder är en manlig egenskap medan kvinnan bär på skam (2003:70f). Ur en teoretisk utgångspunkt är det manliga det absoluta och får absolut inte beblandas med det kvinnliga (Hirdman, 1988). Detta kan tolkas genom att ifall skam är en kvinnlig egenskap (utifrån Wikans definition) betyder detta att mannens norm är motsatsen alltså hedern, så ifall kvinnan skulle utsätta mannen för skam är det lika med att beblanda mannen med en kvinnlig egenskap?

Även Bourdieu har liknande resonemang vad gäller manligt och kvinnligt. I den manliga dominansen skriver han att heder är en manlig egenskap och kvinnan är det motsatta vilket innebär att kvinnan uppfattas som det svaga könet och ifall mannens heder står på spel så innebär det också att han riskerar att bli förknippad med det svaga könet (Bourdieu, 2004).

Anna Källberg säger: ”*vi matas med normer under vår uppväxt, beroende på sammanhanget som vi befinner oss på. Detta får man med sig tidigt i livet men normer kan också skapas beroende på vart man lever och vilka attityder som finns omkring en*”.

Dessa könsnormer är något som förs vidare i generationer och enligt Hirdman är det kvinnorna själva som står för att lära ut dessa normer (Hirdman, 1988:53). Även Eduardo Grutzky påpekar att det är kvinnorna som sprider dessa normer, eftersom de är dem som uppfostrar barnen i den här kontexten trots att de själva är förtryckta. Hirdman skriver att anledningen till varför det blir så är för att de är själva integrerade i den normer, trots att de är dem som är den underlägsna av könen (Hirdman, 1988). Bourdieus tankar kring hur dessa normer sprids kan delvis vara för att dem har gått i generationer så länge att det anses vara något naturligt och något som vi ständigt blir ständigt socialiserade i, så att till slut blir de en habitus som ärvs (Bourdieu, 2004).

Både S.K, och Anna Källberg pratar om heder i samband med kvinnans sexualitet och att den måste skyddas. S.K. pratar om att kvinnans sexualitet är något som måste kontrolleras. Medan Anna Källberg nämner att även männens sexualitet kan kontrolleras i samband med deras sexuella läggning. Av materialet som använts till denna studie har uppvisat att hedersproblematiken inte är något som drabbar flickor endast utan även unga killar, på grund av olika anledningar (Baladiz, 2009; Darj & Nathorst-Böös, 2011).

Enligt S.K. utsätts många personer för hedersrelaterat våld och förtryck utan att de faktiskt gjort något som bryter mot gruppens hedersnormer. Hon menar att det inte är alltid att en tjej träffar en kille utan det räcker med misstankar kring detta för att hon ska hotas eller utsättas för våld. Även i Krutons rapport framkommer det att kvinnor kan få dåligt rykte av bara ett rykte och när detta sker är det näst intill omöjligt att ta bort den (Larsson, 2012:5). Det räcker med att kvinnor diskrimineras enbart för att de är kvinnor (ibid).

S.K. säger: ” [...] heder är inte något negativt, utan att i själva verket är något positivt, en ära i själva verket som har smutskastats genom att användas som ursäkt för att utsätta människor för hemska saker och idag kopplas heder till något långt ifrån något hederligt”.

Kapitel 7. Arbetet med hedersrelaterade frågor

Detta kapitel handlar om arbetet som görs idag med hedersrelaterade frågor. Kapitlet börjar med hur det nuvarande arbetet är idag och med hjälp av informanterna komma fram till hur arbetet kan utvecklas till morgondagen.

7.1 Arbetet idag och imorgon

År 2003 började länsstyrelserna dela ut statsbidrag till organisationer och verksamheter för att öka arbetet med hedersrelaterade frågor och mellan åren 2003 – 2007 satsade regeringen omkring 180 miljoner kronor på lyckade projekt runt om i landet (Reyes, 2011; Nck, 2010).

Enligt en rapport från länsstyrelsen från 2011 har det visats både positiva som negativa resultat. De positiva var att efter att arbetet blev synlig så blev även problemet synlig och människor som ansåg sig passa in i den problematiken började söka hjälp (ibid:47). De negativa resultaten blev delvis, att det fanns brist på kunskap om frågan bland projektarbetarna men även att arbetet inte kunde följas upp för att se hur effekterna var i längden (ibid:49f).

Det finns idag resurser för att arbeta med utsatta av hedersproblematik, länsstyrelserna har i uppdrag från regeringen att aktivt arbeta mot hedersrelaterat problematik genom att dela ut bidrag till nya projekt och kartlägga problemet i landet för att ta fram material och handböcker för myndigheter och yrkesverksamma (Regeringen, 2008).

Samtliga informanter håller med att arbetet kan utvecklas, det behövs fler resurser och fler utbildningar kring detta ämne behövs bland yrkesverksamma. Shanna Abbas säger: *"Problemet är ju stort, man behöver nå ut och göra skillnad"*. Hon har alltid vetat att det fanns ett behov men nu på senare år har hon insett att behovet är större än vad hon trodde.

En av informanterna, T.J. tycker att arbetet med heder har blivit bättre, det finns mycket arbete och ämnet har utvecklats. Hon menar att förr i tiden var heder ett "dold" ämne som var okänd hos allmänheten och människor visste inte vart de skulle vända sig. Anna Källberg tycker också att det görs ett bra arbete idag eftersom det finns en del skyddade boenden som arbetar med utsatta ungdomar och barn samtidigt som det finns möjligheter att hjälpa människor som är i behov av stöd genom kuratorer och lärare m.fl.

Enligt en rapport från Kruton visar att pojkar är i generellt en svårare målgrupp att få tag på. Anledningen till detta kan delvis bero på att de inte identifierar sig som "offer" men även på grund av att de inte vet vart de ska vända sig (Larsson, 2012:16). Detta kan ändras genom att gå ut och informera ungdomar, speciellt unga killar om vilka möjligheter som finns för dem.

Shanna Abbas tycker att samverkansgrupperna är bra att ha inom kommunerna och genom dem hålla igång det pågående projektet även efter att den är slut, för att genom dem kan arbetet verkligen nå ut till ungdomar. Medan T.J. tycker att det bästa sättet att nå ut till ungdomar är genom skolan, anledningen till detta är för att i skolan finns det större möjligheter att fånga upp både tjejer och killar.

Enligt Krutons rapport sitter inte problemet bara på grund av att målgruppen inte nås men även på grund av de redan etablerade insatser som finns (ibid:17). De skriver att majoriteten av arbetet som görs idag är främst i förebyggande syfte medan det operativa arbetet är nästan icke existerande (ibid). Shanna Abbas lyfter också detta under vår intervju, hon säger: "jag tycker att arbetet kan bli bättre och det behövs mer information om de verksamheter som redan finns eftersom det kanske inte är synliga för alla i behov".

Anna fokuserar mycket på normer och attitydförändringar, hon säger:

"Det är viktigt att kunna arbeta med könsroller och normer, för att se vad olika normer gör med oss, vilka fack vi blir indelade i och vilka konsekvenser det kan leda till för individerna som inte tycker att de passar in de här normerna. Detta skulle göra det möjligt att synliggöra vilka begränsningar tjejer och killar kan få. Sedan tycker jag att det ska vågas prata om våld, om vad våld gör, hur man upplever våld samt vilken skada som kan tas av det".

Hon så som övriga respondenter tycker att detta är något som bör arbeta med kontinuerligt och ständigt ha en öppen diskussion kring, vare sig det är i skolor eller fritidsgårdar. Det är viktigt med sådana insatser, det är viktigt att ifall en ungdom (tjej som kille) identifierar sig som ett offer så har de redan kunskapen om vart de kan vända sig till.

7.2 Arbeta med vuxna är också viktigt

T.J. och Anna Källberg påpekade att arbetet också kan vändas till dem vuxna som befinner sig i en hederskontext, för att förebygga bland föräldrar och släktingar och redan där skapa en förändring så att den mentaliteten inte går vidare i arv. T.J. tycker att det är viktigt med sådan förebyggande insats eftersom hon har själv sett hur föräldrar påverkar dessa ungdomar och därför är det viktigt att börja arbeta hemifrån.

Hon säger: *"jag har träffat pojkar som kommer fram och säger: 'jag ska hämta en fru från hemlandet som är oskuld, men under tiden ska jag gå till svenska tjejer för att ha kul' och det är föräldrarna som ligger bakom den mentaliteten"*.

Anna Källberg påpekar också att det kan behövas förebyggande arbete med vuxna, där det kan skapas en plattform om anledningar till att utsätta sina barn och släktingar för hedersrelaterade handlingar och hur de tänker kring detta. Hon pratar även om vikten att kunna prata om våld, varför det utövas och hur det påverka dem som blir drabbade samt att komma fram till alternativa sätt att leva tillsammans utan våld. Anna Källberg tycker att ifall föräldrar fångas upp för att arbeta på ett förebyggande sätt kan detta även påverka resten av släkten.

7.3 Mer kunskap inom många områden

Återkommande i intervjuerna var hur viktigt det är med utbildning men även för myndigheter och yrkesverksamma.

S.K. säger: *"Det finns många som gör ett fantastiskt arbete men vi har fortfarande mycket kvar och det måste satsas mer resurser på sådant arbete. Jag tycker att det är viktigt att fler personer får kunskap om heder och det är oerhört viktigt att socialtjänsten blir bättre på att hantera hedersrelaterade ärenden"*.

Samtliga respondenter är eniga kring detta och tycker att kunskapen kan ökas inte bara inom socialtjänsten men även inom polisen, landsting, sjukvården, skolor m.fl.

Både Anna Källberg och S.K. är kritiska till socionom utbildningen och att det är viktigt att redan under utbildningen få kunskap om heder och våld i nära relationer, detta borde enligt dem vara en självklarhet eftersom dessa är ämnen som faller inom yrket.

Kapitel 8. Killar i en hederskontext

Detta kapitel handlar om studiens resultat kring temat killar i en hederskontext, hur deras utsatthet kan se ut och på grund av vilka anledningar baserad på studiens resultat ur ett teoretiskt perspektiv.

8.1 Kan killar vara utsatta?

Enligt informanterna är det inget nytt att även pojkar kan falla offer för hedersvåld och förtryck. I Krutons rapport skrivs det: "Män kan utsättas exempelvis för att de på olika sätt brutit med familjens/släktens normer, valt en partner som inte accepteras, varit delaktiga i att en kvinna fått ett dåligt rykte, skyddat en kvinna med "horastämpel" eller för att de är, eller uppfattas som, homo-, bi- eller transpersoner" (Larsson, 2012:4).

T.J. säger att det inte är så ovanligt att även killars val av partner påverkas av föräldrarna/släkten. "*Pojkar blir också bortgifta och föräldrar bestämmer också över deras liv*" säger hon. Problemet är enligt T.J. att dessa problem fortfarande är dolda och det finns inget arbete kring dem. Hon menar att pojkars utsatthet är något som måste belysas och satsas på.

Shanna Abbas pratar om att pojkar hamnar i en så kallad "dubbelutsatthet" och menar de får rollen av både förövare och offer. Det som menas med detta är att de är främst unga killar som står för kontrollen och bevakning samtidigt som de faller offer för familjens förtryck då de blir tvingade att hålla reda på systrarna (Baladiz,2003; Darj & Nathorst-Böös, 2011; Larsson, 2012; Länsstyrelsen Östergötland).

Shanna Abbas säger: "*I min personliga åsikt kan det hända att pojkar kan falla lite utanför och det vi försöker göra med det här projektet är att inkludera alla*". Hon berättar även att genom projektets gång så har det varit flest pojkar som kommit fram och berättat om att de behöver hjälp.

S.K. säger: "*Jag tror att unga killar i en hederskontext oftare utsätts för att anta rollen att kontrollera sina systrar och i sådana situationer är dem både förövare, genom att slå/hota/skada sina systrar men också offer genom påtryckningar för att dom ska kontrollera systrarna*". Även hon tycker att problematiken är lika stor bland pojkar och flickor då även

dem kan bli kontrollerade hemifrån och våldet i sig skiljer nog sig inte men det gör sig uttryck på olika sätt.

Anna Källberg berättar att genom sitt arbete kommer hon kontakt med unga killar som har hotats på grund av deras val av partner. Deras egen familj/släkt eller flickvännens familj/släkt motsätter sig relationen samt utgör ett hot och unga killar (oavsett sexuell läggning) kan riskera bortgifte mot sin vilja.

Eduardo Grutzky belyser att unga killar har en större rörelsefrihet och därmed finns det större potentiell för att fånga upp dem för att hjälpa dem i god tid och arbeta med dem på ett förebyggande sätt. T.J. påpekar samma sak, hon tycker att unga killar kan fångas upp på fritidsgårdar eller ute på gatan medan tjejer nås bäst genom skolan.

T.J. tycker att pojkars utsatthet är ett problem som inte har börjats arbeta på än och det måste utvecklas på samma sätt som för flickor. Bägge könen bör ha samma möjlighet till stöd och hjälp från organisationer, myndigheter m.fl. S.K. tycker att det finns stödinsatser för killar men det har varit en fråga som har tillskrivits mer på tjejer och att det finns nog mer stöd för tjejer eller det finns betydligt fler kvinnojourer än exempelvis mansjourer. Eduardo Grutzky påpekar att pojkars rörelsefrihet är något som börs utnyttja för att på så sätt fånga dem och förebygga den hedersmentaliteten. Han menar att unga killar idag är nyckeln till framgång då det är dem som oftast står för kontrollen och övervakning av sina systrar och släktingar, där kan det skapas en förändring.

Shanna Abbas säger: *”Jag tror också att arbetet med unga killar behöver utvecklas då de flesta insatser idag är inriktade på tjejer”*.

Inom svensk forskning har det fokuserats på unga kvinnor som offer och männen som förövare och männens olika roller i det hedersrelaterade våldsutövandet är ett utforskat område och den rollen som männen blir satta i behöver nyanseras, då i senare tid har det visat sig att männen och pojkar kan även vara offer (Nck, 2010: 43-44).

Hbt ungdomars utsatthet

I krutons rapport skrivs det att hbt- ungdomar utsätts för en ”dubbel diskriminering” genom att befinna sig inom en kulturell kontext där avvikelse rådande könsnormer bestraffas utifrån en hederskodex och dels genom att befinna sig i en samhällelig kontext där diskriminering mot detsamma förekommer (Larsson, 2012:16). Utifrån Hirdmans perspektiv så är

homosexualiteten ett hot mot den manliga normen i form av att denne kan befinna sig i både manliga och kvinnliga platser samtidigt som den han ha både manliga och kvinnliga egenskaper (Hirdman, 1988).

I Darj & Nathorst-Böös studie kring hbt-ungdomars utsatthet framkommer det att tjejers utsatthet skiljer sig inte beroende på vilken läggning hon har eftersom tjejer har ett generellt högre krav från familjen på att sköta sig då deras beteende lättare resulterar i dåligt rykte jämfört med killarna (2011:60). Killars utsatthet skiljer sig stort beroende på vilken läggning de har, om familjen misstänker eller får veta om deras läggning så ökar kontrollen och förtrycket (ibid).

Kapitel 9. Diskussion

Detta avslutande kapitel går ut på att sammanfatta studien och diskutera ämnet samt presentera vilka slutsatser som jag har kommit fram till.

9.1 Sammanfattning

Studiens utgångspunkt var att få en övergripande överblick i hederskontexten, vad den innebär och hur livet för någon som befinner sig i en kan vara. Jag ville även belysa hur livet för unga killar som lever i en hederskontext är samt t reda på vilka insatser och hjälpmöjligheter de har idag.

För att uppnå syftet har jag intervjuat olika verksamheter och personer som arbetar med ungdomar som kommer från en hederskontext. Jag har även använt mig av rapporter, litteratur, artiklar och länsstyrelsernas hemsidor för att få en djupare förståelse. Mina teoretiska utgångspunkter är båda genusbaserade; *Genussystemet* av Yvonne Hirdman och *Den manliga dominansen* av Pierre Bourdieu.

De frågeställningar som studien baseras kommer att kort besvaras i detta avsnitt.

Vad innebär att leva i en hederskontext?

Att befinna sig i en hederskontext innebär att leva efter regler som din familj eller släkt sätter på dig. Dina handlingar och dina beslut drabbar inte enbart dig utan även din familj, ditt liv är egentligen inte ditt och dina möjligheter kanske skiljer sig från dina vänners, beroende på vem du är.

Att leva i en hederskontext kan innebära för många unga att leva i ett förtryck, familjen tvingar söner att kontrollera sina systrar eller tjejer som lever under ständigt kontroll. I en hederskontext är kvinnan den underordnade, den som följer och den som blir förtryckt däremot kan det också vara kvinnor som står för förtrycket av sina barn.

Att det kan vara så kan bero på många anledningar; Eduardo Grutzky sa under vår intervju att kvinnor som uppfostrar ett barn som riskerar att utsätta familjen för skam, kan bli anklagad för att ha misslyckats i uppfostran och därför kan hon själv vara initiativtagaren bakom förtrycket. En annan anledning kan vara att dessa normer har gått i generationer så att de inte vet bättre eftersom att leva efter en sådan könsordning är en del av vardagen, något naturligt som inte ska ifrågasättas (Bourdieu, 2004). Även Hirdman belyser att det är kvinnor som för vidare dessa normer vidare till barnen (Hirdman, 1988).

För att besvara frågeställningen, att leva i en hederskontext innebär att leva efter familjens och släktens förväntningar. Du har inga egna beslut, allt du gör påverkar familjen/släkten och bryter du mot normen riskerar du att utsättas för förtryck, hot och i värsta fall våld.

Hur är det att leva i en hederskontext för en ung kille?

Som ung kille som lever i en hederskontext kan det se ut på olika sätt. Vissa unga killar har alla möjligheter som vilken annan ungdom som helst, han kanske får gå på fest, umgås med både tjejer och killar eller vara ute sent på kvällarna. För andra kan det se annorlunda i form av att de inte själva får bestämma vad de ska göra, familjen tvingar killen att gå ut och se efter sin syster eller kusin för att sedan komma hem för att berätta om vad hon/dem haft för sig (Baladiz,2003; Darj & Nathorst-Böös, 2011; Larsson, 2012; Länsstyrelsen Östergötland).

Inom forskningen har det fokuserats mycket på unga tjejer som offer för hedersrelaterat våld och förtryck men på senare år har det visats att även unga män kan drabbas, kanske inte på samma sätt som tjejer men risken finns (Larsson, 2012; Nck, 2010). Unga killar kan även bli berövade på friheten att själva kunna välja en partner, familjen kan tvinga en kille att gifta sig med någon som han kanske inte känner.

För ungdomar som identifierar sig som hbt- personer kan livet vara värst för, eftersom könsnormer är något övergripande i en hederskontext kan avvikelsen i vissa fall vara livshotande (Larsson, 2012). Killar som inte varit under kontroll kan plötsligt bli kontrollerade och bevakade ifall familjen misstänker att den är homosexuell och i värsta fall kan den bli utsatt för våld (Darj & Nathorst-Böös, 2011).

Vilka möjligheter har unga killar som befinner sig i en hederskontext?

Killars möjligheter till hjälp idag är ganska begränsade, eftersom majoriteten av insatserna idag är för tjejer (Larsson, 2012). Detta kan bero på att samhället fortfarande ser hedersproblematiken som något tjejer blir drabbade av.

Enligt studiens informanter så finns det hjälpmedel men de behöver bli fler, det måste satsas mer på unga killar. I en rapport från Kruton har det visats att denna målgrupp har varit svår att få tag på och detta kan bero på att de inte själva ser sig i rollen som ”offer” eller så kan det även bero på att de inte vet vart de kan vända sig (ibid: 16).

Samtliga informanter lägger mycket vikt på arbetet med attitydförändringar eller arbete i förebyggande syfte. Medan i Krutons rapport framkommer det att det finns förebyggande

insatser och att det som behövs för denna målgrupp är mer operativt arbete i form av fler skyddade boenden samt långsiktiga lösningar (ibid).

9.2 Reflektioner och slutsatser

Jag vill vara tydlig med att dessa ungdomar som jag forskat kring befinner sig i Sverige och går i svenska skolor. Det kan vara svårt att förstå hur sådant kan ske här och det är ett problem i sig som vi skulle kunna fortsätta forska kring. Det finns säkert gott om outforskat mark i det men jag valde att fokusera i lösningarna eller hjälpmedel för dessa ungdomar då jag har märkt genom enkla sökningar på internet och i kontakt med yrkesverksamma att det finns brist på stöd för unga killar. Det som behövs nu i framtiden är flera insatser och kartläggningar för att fånga upp dessa unga killar som befinner sig i en sådan miljö för att i god tid ge dem den hjälp och stöd som de behöver. De må kanske inte vara en majoritet eller de kanske är, men hur som är fallet måste vi hitta sätt för att belysa den problematiken som faller mellan stolarna idag.

I jakten på informanter ville jag främst ha personer som arbetade med utsatta killar men efter att insett att det skulle bli svårt så bestämde jag mig att istället leta efter verksamheter som arbetar med denna fråga i allmänt. Även detta blev en utmaning, att hitta intervjupersoner har varit den största utmaningen i denna studie.

Som tidigare nämnt så ville jag i första hand först veta om hur killar lever i en hederskontext i Sverige, jag tänkte inte så mycket på vilka killar, alltså heterosexuella eller Hbt – killar. Detta blev ett ämne längst studiens gång, jag insåg att under samtliga intervjuer var detta något som kom på tal i samband med killars utsatthet. Något annat jag insåg i samband med detta var att kunskapen kring heterosexuella killars utsatthet var fattigt, de pratades mycket om hur utsatta Hbt ungdomar är med tanken på att de bryter mot hedersnormen osv, men hur är det med heterosexuella killar? Även där faller de mellan stolarna, jag tycker att det är jättebra att fokusera på problematiken men nu inser jag att detta är bara början.

Efter att ha läst rapporter som har gjorts för att kartlägga vilka insatser som finns så insåg jag att det finns ett missförstånd kring detta, i min åsikt. Eftersom de insatser som finns är inte riktade åt alla håll och med detta menar jag att det är viktigt att skilja på dessa målgrupper. Åt ena sidan har vi tjejer, de är oavsett läggning allmänt utsatta på grund av sitt kön, medan åt andra sidan har vi killar som enligt mig bör delas upp i två grupper, offer och förövare.

De slutsatser som jag har kommit fram till är att det förebyggande arbetet behövs, det kan handla om allt från information i skolan till sociala projekt för att upplysa ungdomar om hedersproblematiken som finns idag. Genom information och attitydförändrande insatser kan ungdomar som är utsatta idag identifiera sig som offer eller som förövare. Det behövs även mer konkreta och långvariga insatser för ungdomar som är i behov av omplacering och i behov av skydd.

Med offer menar jag att ungdomen inser att den lever i ett förtryck och inser sina begränsningar samt som den får insyn över vilka rättigheter den egentligen har. Och med förövare menar jag främst de unga killar som har en hedersmentalitet, som kanske själva tycker att tjejer är mindre värda och kanske ser moderna tjejer som "horor" för att de får ha pojkvänner osv.

Jag tycker att det är viktigt att skilja mellan dessa identiteter, eftersom dem kanske inte är i behov av samma hjälp eller insats. Jag tänker att killar som definierar sig själva som offer för att föräldrarna kanske utsätter dem för saker de inte vill eller på grund av sexuell läggning inte behöver så mycket attitydförändrande arbete utan mer konkreta insatser i form av skyddat boende eller öppen vård, beroende på situationen som de befinner sig i.

Killar som identifierar sig som förövare däremot är kanske mer beroende av förebyggande arbete, i form av attitydförändrande insatser. Dessa killar behöver ändra sin syn på könsskillnaderna och människors värde bland annat, samma sak där beroende på situationen. Det är viktigt att arbeta med dessa killar eftersom vi har sett att denna mentalitet går i arv och stoppar inte vi detta i god tid kan dessa unga killar någon dag utsätta sina barn för samma förtryck, därför är det förebyggande arbetet viktigt.

Referenser

Internetkällor:

Forsberg, Camilla & Mühling, Sara. 2011. Det handlar om kärlek - ett projekt om barn och ungdomars rättigheter. Länsstyrelsen Östergötland & Rädda barnen; Norrköping; (Elektronisk) <http://www.raddabarnen.se/Documents/vad-vi-gor/sverige/vald-och-overgrepp/Det%20handlar%20om%20k%C3%A4rlek.pdf> Hämtad: 2015-04-01

Larsson, Annika. 2012. Krutons arbete med: Pojkar och unga män utsatta för hedersrelaterat våld. Rapport/ Enheten för ungdoms- och familjeinsatser vid socialförvaltningen i Stockholms stad (Pdf)Hämtad: 2015-01-15

Länsstyrelsen Östergötland. Vem är utsatt. Hedersrelaterat våld och förtryck; (Elektronisk) <http://projektwebbar.lansstyrelsen.se/hedersfortryck/Sv/om-hedersfortryck/Pages/vem-ar-utsatt.aspx> Hämtad: 2014-11-10

Nationellt centrum för kvinnofrid. Begreppet heder. Kunskapsbanken; (Elektronisk) http://nck.uu.se/Kunskapscentrum/Kunskapsbanken/amnen/Hedersrelaterat_vald_och_fortryck/Begreppet+heder/ Hämtad: 2014-11-11

Nationellt centrum för kvinnofrid. Hedersrelaterat våld och förtryck: en kunskaps- och forskningsöversikt. NCK-rapport 2010:1. Uppsala: Nationellt centrum för kvinnofrid, Uppsala universitet; (Elektronisk) <http://www.du.se/PageFiles/80859/Hedersrelaterat%20v%C3%A5ld%20och%20f%C3%B6rtryck-2010.pdf> Hämtad: 2014-11-11

Regeringsbeslut, 2008. Uppdrag till länsstyrelserna om insatser för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck. Stockholm. Integrations- och jämställdhetsdepartementet; (Elektronisk) <http://www.regeringen.se/content/1/c6/09/75/57/9601dbd3.pdf> Hämtad: 2014-11-20

Reyes, Maria – Pilar. 2011. Goda exempel på förebyggande av hedersvåld, Lenanders grafiska AB, Kalmar: Länsstyrelsen i Stockholms län; (Elektronisk) <http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/publikationer/2011/Pages/goda-exempel-hedersvald.aspx> Hämtad: 2014-11-20

Somaya. 2012. Om oss; (Elektronisk) <http://www.somaya.se/om-oss-5816941> Hämtad: 2014.11.24

Tryckta källor:

Baladiz, Dilek. 2009. I hederns skugga – De unga männens perspektiv. Gothia förlag; Växjö.

Bourdieu, Pierre. 2004. Den manliga dominansen. Media print Uddevalla AB; Uddevalla

Brinkman, Svend & Kvale, Steinar. 2009. Den kvalitativa forskningsintervjun (2a uppl). Studentlitteratur AB; Lund.

Darj, Frida & Nathorst-Böös, Hedvig. 2011. Hbt & heder – En intervjustudie p, unga hbt personer som lever i familjer med hedersnormer. Gävle offset; Gävle.

Grutzky, Eduardo & Åberg, Lars. 2013. Heder och samvete – en bok om hederskultur i Sverige. Fri tanke förlag.

Hirdman, Yvonne. 1988. Genussystemet reflexioner kring kvinnors sociala underordning, ingår i: *Carlsson Wetteberg, C & Jansdotter, A. 2004. Genushistoria: en historisk exposé (red)*. Studentlitteratur: Lund.

Kaijser, Lars & Öhlander, Magnus. 2011. Etnologiskt fältarbete. Studentlitteratur AB; Lund.

Wikan, Unni. 2003. En fråga om heder. Ordfront förlag; Stockholm

Bilaga

Intervjufrågor

Dessa är de generella frågor som samtliga informanter fick svara på, dock fanns det utrymme vid varje intervjutillfälle för följdfrågor men de presenteras inte här utan bakades in i resultatet.

1. Berätta lite kort om vad du gör?
2. Berätta lite om er verksamhet och hur ni arbetar?
3. Hur länge har du arbetat med hedersrelaterade frågor?
4. Hur ser du på hederskontexten?
5. Vad tycker du om arbetet som utförs idag mot hedersproblematik?
6. Skiljer arbetet mot heder från pojkar till flickor?
7. Hur ser arbetet ut idag med arbetet för pojkar som offer?
8. Finns det mer som kan göras? Kan man utveckla stödet?
9. Övriga synpunkter/ tankar kring detta?